УДК 327.56

В. С. Молявчик
Т. І. Сідлецька

КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі досліджується соціальний дискурс в умовах культурного конфлікту, що зумовлений вторгненням росії в Україну. Визначено перспективи подальшого розвитку культурної політики, зокрема в контексті післявоєнного відновлення, деколонізації культурного простору та цифровізації культурної спадщини. Зроблено висновок, що культура в умовах війни стає не лише елементом гуманітарної сфери, а й важливим чинником національної безпеки, стійкості суспільства та міжнародної суб'єктності України.

Ключові слова: культурна політика, Україна, російсько-українська війна, культурна спадщина, дипломатія.

Abstract

This article explores social discourse in the context of a cultural conflict caused by Russia's invasion of Ukraine. It identifies prospects for the further development of cultural policy, particularly in the context of post-war recovery, decolonization of the cultural space, and the digitalization of cultural heritage. The article concludes that, in times of war, culture becomes not only an element of the humanitarian sphere but also an important factor in national security, societal resilience, and Ukraine's international agency.

Keywords: Cultural policy, Ukraine, russian-ukrainian war, cultural heritage, diplomacy.

Вступ

Повномасштабна російсько-українська війна, яка розпочалася у 2022 році, спричинила глибокі зміни в усіх аспектах суспільного життя, зокрема у сфері культури. Культура нині виконує ключову роль як «м'яка сила», що сприяє підвищенню стійкості суспільства, консолідації нації та показує світу справжнє обличчя України. Важливим у сучасних умовах є здійснення ефективної державної культурної політики, що має слугувати потужним інструментом не лише для збереження національної ідентичності, а й для інформаційної, ідеологічної та психологічної протидії агресору.

Мета роботи – розкрити особливості культурної політики української держави в умовах російсько-української війни.

Результати дослідження

Культурна політика України базується на принципах національної ідентичності, європейської інтеграції та захисту культурної спадщини. Упродовж тривалого часу основними напрямами культурної політики були підтримка української мови і книговидання, розвиток національного кінематографа, а також охорона та музеєфікація історичних пам'яток. Головним стратегічним завданням залишається не лише збереження унікального культурного коду, але й утвердження української культури як невід'ємної, самобутньої частини європейського та світового культурного простору. Це передбачає фінансування творчих спілок і митців, створення конкурентоспроможного внутрішнього культурного продукту, а також протидію русифікації та інформаційно-пропагандистському впливу, що набуло особливої актуальності після 2014 року.

У нинішніх умовах війни українська держава запроваджує низку заходів для захисту культурної спадщини, підтримки діячів культури та розвитку новітніх форм культурного спілкування [1]. Міністерство культури та інформаційної політики України здійснює інвентаризацію музейних фондів, організовує евакуацію цінних об'єктів із зон активних бойових дій і створює цифрові архіви. Запроваджено грантові програми для митців, які втратили роботу через війну. Українські культурні установи активно співпрацюють із європейськими партнерами, організовують виставки, концерти та фестивалі, які презентують Україну як незалежну європейську державу [2].

Перспективи державної культурної політики тісно пов'язані з переосмисленням ролі культури у післявоєнному відновленні країни. Саме культура може стати основою психологічної реабілітації населення, допомогти ветеранам, внутрішньо переміщеним особам і родинам загиблих адаптуватися до мирного життя. Важливим кроком стане створення єдиної цифрової платформи для обліку культурних пам'яток, архівів і ресурсів, що сприятиме збереженню спадщини та популяризації українського мистецтва у світі. Значну увагу варто приділити розвитку українських культурних центрів за кордоном, адже вони є потужним засобом міжнародного культурного та дипломатичного діалогу.

Для ефективної протидії культурній експансії росії потрібен цілісний і продуманий підхід, що охоплює кілька ключових напрямів, таких як:

1. Нормативно-правовий рівень. Важливо вдосконалити законодавство у сфері захисту культурної спадщини, авторського права та інформаційної безпеки, щоб посилити захист українських національних інтересів [3].

2. Освітній напрям. Варто розширювати гуманітарну освіту, інтегруючи до навчальних програм більше української історії, літератури й мистецтва. Це допоможе молодому поколінню краще розуміти свої корені й формувати власну ідентичність.

3. Медіасфера. Необхідно підтримувати створення якісного українського контенту – кіно, музики, комп'ютерних ігор, документальних фільмів, що презентуватимуть сучасну Україну світу [4].

4. Міжнародна співпраця. Важливо активніше розвивати культурну дипломатію: брати участь у міжнародних мистецьких подіях, налагоджувати контакти з діаспорою та розповідати світу про українську культуру [3].

5. Громадська ініціатива. Варто підтримувати волонтерські та громадські проєкти, спрямовані на збереження історичної пам'яті, розвиток культури та зміцнення національної спільності [4].

Висновки

Таким чином, культурна політика в умовах російсько-української війни стає одним із ключових чинників національної безпеки. Україна переконливо доводить, що культура здатна виходити за межі творчого простору і ставати силою спротиву, самопізнання та відновлення державності. Подальший розвиток цієї сфери має ґрунтуватися на принципах стійкості, збереження національної ідентичності, відкритості до світу й активної міжнародної співпраці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Volodymyr Sheiko. *The Siege of the Soul: Ukrainian Culture in Wartime. The International Spectator*. *2025* URL: https://www.iai.it/en/pubblicazioni/c05/siege-soul-ukrainian-culture-wartime?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 14.10.2025).

2. Константинюк Світлана. *Державна культурна політика як елемент національної політики безпеки: досвід України (2014-2022 рр).* URL: https://www.researchgate.net/publication/389017573_Derzavna_kulturna_politika_ak_element_nacionalnoi_politiki_bezpeki_dosvid_Ukraini_2014-2022_rrState_Cultural_Policy_as_an_Element_of_National_Security_Policy_Experience_of_Ukraine_in_2014-2022 (дата звернення 14.10.2025).

3. *Офіційний сайт Міністерства культури та інформаційної політики України.* URL: https://mcsc.gov.ua/ (дата звернення 14.10.2025).

4. *Офіційний сайт Українського культурного фонду*. URL: https://ucf.in.ua/ (дата звернення 14.10.2025).

Молявчик Владислав Сергійович – студент групи 3ПІ-23б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: vlad2020mol@gmail.com

Науковий керівник - Сідлецька Тетяна Іванівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: sidleczka.t.i@vntu.edu.ua

Molyavchik Vladislav Serhiovich – student of group 3PI-23b, Faculty of Information Technology and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vlad2020mol@gmail.com

Supervisor -Sidletska Tetiana I., PhD Art criticism, assistant professor of Social and Political Sciences Department, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: sidleczka.t.i@vntu.edu.ua